

กรมทรัพยากรน้ำฟื้นฟู แหล่งน้ำห้วยไม้เต็ง สนองพระราชดำริ แก้ปัญหาแล้งอย่างยั่งยืน

รายงานพิเศษ

๑ ประชาสัมพันธ์
กรมทรัพยากรน้ำ

“น้ำ” เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตและมีประโยชน์อย่างมหาศาลต่อมวลมนุษยชาติ เพราะน้ำคือปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้ชีวิตของเราดำรงอยู่ได้ และเอื้อประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจการเกษตรและอุตสาหกรรม นับได้ว่า “น้ำคือชีวิต”

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ปัญหาเรื่องน้ำได้ทวีความรุนแรงและขยายเป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น ทั้งภัยแล้งและน้ำท่วม ดังนั้น การพัฒนาอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งน้ำจึงมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

นับเป็นความโชคดีของพสกนิกรไทยที่เกิดมาในแผ่นดินที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระมหากษัตริย์ผู้ทรงงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพทางด้านน้ำ ทรงทุ่มเทพระราชกายและพระสติปัญญา ทรงศึกษาค้นคว้าการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของพสกนิกร อาทิ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกและอุปโภคบริโภค ไม่ว่าจะเป็นการสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝายทดน้ำ และโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรักษาดันน้ำลำธาร เป็นต้น พระองค์ทรงเล็งเห็นว่าพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรจะต้องมีน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญ ดังพระราชดำรัส ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2529 ความตอนหนึ่งว่า

“

...หลักสำคัญว่า
ต้องมือน้ำบริโภค น้ำใช้
น้ำเพื่อการเพาะปลูก
เพราะว่าชีวิตอยู่กันนั้น
ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้
ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้
ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้
แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ
คนอยู่ไม่ได้...

”

“...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

ดังนั้น การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จึงเป็นงานพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ของประเทศมักจะอยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทาน และการทำเกษตรกรรมยังอาศัยเพียงน้ำฝน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร

อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงของลม ฟ้า อากาศยังทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลก่อให้เกิดสภาวะฝนแล้ง และในบางช่วงเกิดฝนตกหนักมากจนเกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรเป็นอย่างมาก ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมจึงมุ่งไปที่การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำให้เกิดความสมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างยั่งยืนต่อไป

ลุ่มน้ำห้วยไม้เต็ง เป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำแม่กลอง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 199 ตารางกิโลเมตร ในเขต อ.สวนผึ้ง กิ่ง

อ.บ้านคา และ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ห้วยไม้เต็งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญต่อวิถีชีวิต ของผู้คน พืช และสัตว์ ทั้งทางนิเวศวิทยาและสังคมอย่างยาวนาน

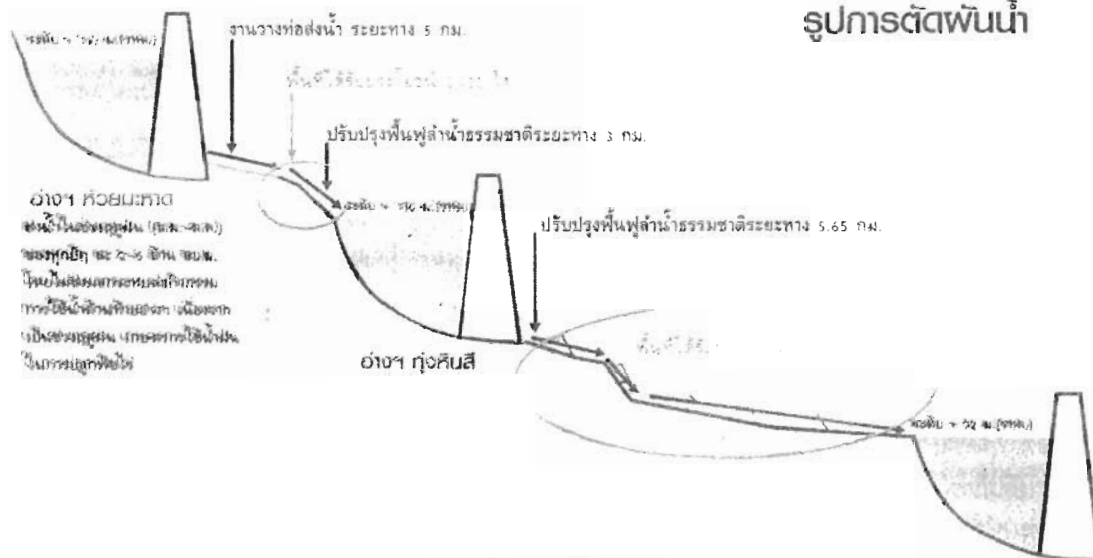
เมื่อปี 2538 กรมชลประทานได้ดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำสำนักห้วยไม้เต็งขึ้นในลำห้วยน้ำสำนักห้วยไม้เต็ง เพื่อเป็นแหล่งกักเก็บน้ำสำหรับการเกษตรและระบบประปาของ อ.จอมบึง และ อ.เมือง จ.ราชบุรี แต่พบว่าอ่างเก็บน้ำสำนักห้วยไม้เต็งประสบปัญหาปริมาณน้ำกักเก็บไม่เต็มอ่างเนื่องจากพื้นที่ต้นน้ำของห้วยไม้เต็งมีสภาพเสื่อมโทรมพื้นที่ถูกบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอุทกวิทยาและระบบนิเวศเป็นผลให้เกิดปัญหาการลดลงของปริมาณน้ำท่า ลำน้ำต้นน้ำ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม กอปรกับสภาพพื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้คนในพื้นที่อย่างมาก

จากปัญหาดังกล่าว กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ จึงได้จัดทำโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วย

ไม้เต็ง จ.ราชบุรี ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการที่จะฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทั้งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร เป็นการเพิ่มปริมาณน้ำให้กับแหล่งน้ำในลำห้วยไม้เต็ง และยังลดปัญหาอุทกภัย ซึ่งเป็นการสนองแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านการบริหารจัดการน้ำให้สมดังพระราชปณิธาน

นายจตุพร บุรุษพัฒน์ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ กล่าวว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจนานาชนิด และเป็นศูนย์กลาง

รูปการตัดพื้นน้ำ

แบบภูมิแสดงลักษณะโครงการ

อ่างฯ สำนักไม้เต็ง

ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการปศุสัตว์ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ อ.สวนผึ้ง ถึง อ.บ้านคา และ อ.จอมบึง ประชาชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นหลัก และเป็นเขตพื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยแล้งอย่างหนัก เนื่องจากปริมาณฝนตกน้อยมาก และสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำมีปริมาณน้ำน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำ

"กรมทรัพยากรน้ำได้ทำการศึกษาและดำเนินงานขุดลอกลำน้ำ เพื่อขยายพื้นที่รองรับน้ำและผันน้ำมายังอ่างเก็บน้ำห้วยสำนักร้อยไม่เต็ง ภายใต้โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วยร้อยไม่เต็ง โดยมีการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ งานที่ 1 ปรับปรุงและฟื้นฟูลำน้ำห้วยน้ำโจน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติเดิมอยู่ใน ต.รางบัว อ.จอมบึง ด้วยการขุดลอกลำน้ำให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำที่จะไหลเข้าสู่อ่างเก็บน้ำห้วยสำนักร้อยไม่เต็งมากขึ้น พร้อมทั้งสร้างอาคารทดน้ำ จำนวน 5 แห่ง และท่อลอดระบายน้ำ ซึ่งจะช่วยเก็บกักน้ำไว้ในลำน้ำให้มากขึ้น จะส่งผลให้เกษตรกรที่ทำการอยู่บริเวณติดลำน้ำห้วยน้ำโจนสามารถ

นำน้ำขึ้นมาใช้ได้อย่างสะดวก"

อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ กล่าวต่อว่า ส่วนงานที่ 2 ดำเนินการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำจากที่สูงคือ ผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยมะหาดที่อยู่ในเขตพื้นที่กิ่ง อ.บ้านคา ลงสู่ลุ่มน้ำคลองอู่เรือ โดยใช้อ่างเก็บน้ำทุ่งหินสี อ.สวนผึ้ง เป็นที่รับน้ำ โดยการวางท่อส่งน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.80 เมตร เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร ตลอดระยะทางที่มีการวางท่อส่งน้ำจะมีจุดปล่อยน้ำเป็นช่วงๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถให้น้ำได้ตลอดแนวส่งท่อน้ำ ทำให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถให้น้ำทำการเกษตรได้ ทั้งนี้ โดยมีพื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 2,000 ไร่

"โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วยร้อยไม่เต็งเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ตามเส้นทางของการดำเนินโครงการ อีกทั้งจะช่วยเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้กับอ่างเก็บน้ำห้วยสำนักร้อยไม่เต็งได้มากกว่าปีละ 2 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีน้ำใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรอย่างพอเพียงสำหรับการดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วยร้อยไม่เต็ง มีจุดบ่อบริเวณความคืบหน้ากว่า 40% แล้ว คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2554 หากประชาชนต้องการทราบรายละเอียดของโครงการฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วยร้อยไม่เต็ง สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ สำนักอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำกรมทรัพยากรน้ำ โทร.0-2271-6000 หรือ www.dwr.go.th"

นายจตุพร บุรุษพัฒน์ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ กล่าว

หากโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วยร้อยไม่เต็งดำเนินการแล้วเสร็จจะสามารถเพิ่มการบริหารจัดการน้ำที่ดีเพื่อประโยชน์ของประชาชนต่อไป อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงแนวพระราชดำริด้านการบริหารจัดการน้ำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังพระราชดำรัสของพระองค์ที่อัญเชิญไว้ข้างต้น บทความได้ดี เนื่องจากหากราษฎรในพื้นที่มีน้ำเพื่อรองรับการทำเกษตรกรรมอย่างเพียงพอ และมีความยั่งยืนมั่นคงเพียงในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ รวมถึงไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข ย่อมสามารถทำให้ราษฎรมีรายได้จากการเพาะปลูกพืชต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และมีเงินเก็บไว้ใช้ยามจำเป็น ครอบครัวก็จะมีความมั่นคงมากขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อราษฎรได้น้อมนำแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตด้วยแล้วย่อมส่งผลให้ราษฎรทั้งหลายอยู่ดีมีสุข และคงช่วยทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็น "พ่อของแผ่นดิน" ทรงเป่าพระราชหฤทัยและทรงพระเกษมสำราญ เมื่อทรงเห็นราษฎรของพระองค์มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นเอง